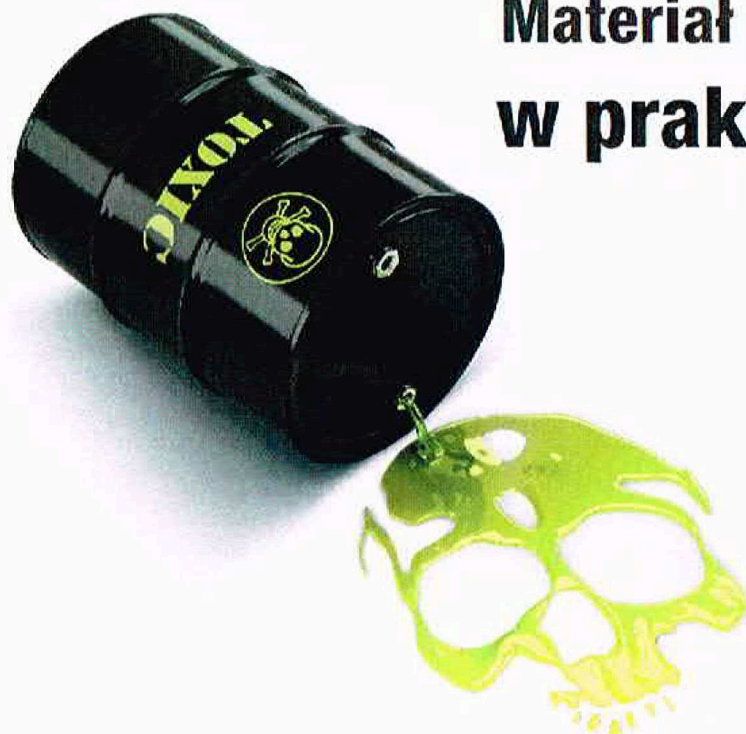

Materiał zagrażający środowisku w praktyce doradcy DGSA

Umowa ADR 2009-2011 wprowadziła obowiązek oznakowania materiałów zagrażających środowisku znakiem „ryba i drzewo”. Dla UN3077 i UN3082 oznakowanie to w Polsce obowiązywało od 1 lipca 2009 r. (okres od 1 stycznia do 30 czerwca 2009 r. był okresem przejściowym na wprowadzenie do polskiego prawa zasad Umowy ADR 2009). 31 grudnia 2010 roku zakończył się okres przejściowy, który pozwalał dla towarów spełniających kryteria niebezpieczeństwa dla środowiska, ale nie zaklasyfikowanych do klasy 9 z numerem UN3077 lub UN3082, na niestosowanie znaku „ryby i drzewa”.

Kolejna Umowa, ADR 2011, wprowadziła obowiązek stosowania ww znaku dla wszystkich towarów zagrażających środowisku z klas od 1 do 9, spełniających kryteria klasyfikacji w dziale 2.2.9 Umowy ADR. Spowodowało to spore zamieszanie i dezorientację.

Jakie towary wymagają więc oznakowania opakowań znakiem „ryba i drzewo”?

Nadal powyższe wymaganie nie dotyczy pojedynczych sztuk przesyłki oraz opakowań kombinowanych z opakowaniami wewnętrznymi, zawierającymi nie więcej niż 5 l materiałów ciekłych lub nie więcej niż 5 kg materiałów stałych. Z pewnością więc znak „ryba i drzewo” będzie znajdował się na opakowaniach powyżej 5 l, bądź

powyżej 5 kg z przypisanym numerem UN3082 lub UN3077. Dla pozostałych towarów należy sprawdzić, czy spełniają one kryteria podane w Umowie ADR dział 2.2.9.1.10.

Podstawowymi elementami w określaniu klasyfikacji substancji czy mieszanin niebezpiecznych dla środowiska wodnego są ostro i przewlekła toksyczność w wodzie, potencjalna lub faktyczna bioakumulacja oraz biodegradacja w przypadku produktów organicznych. Wielkości te określa się, podając wskaźniki takie, jak LC50 dla ryb, CE50 dla skorupiaków, NOEC, logKow wg wytycznych OECD (skrótów i pojęcia objaśnione poniżej). W zakresie klasyfikacji metali i rozpuszczalnych związków nieorganicznych Umowa ADR 2011 odsyła nas do załącznika 10 GHS. W zależności od wartości wskaźników LC50,

Zależność między znakiem „ryba i drzewo” z piktogramami wskazującymi zagrożenie dla środowiska wynikającymi z Rozporządzenia CLP (dla substancji i mieszanin) oraz Dyrektywy 1999/45/WE (dla mieszanin), a co za tym idzie zależność w klasyfikacji produktów.

PRODUKT	KLASYFIKACJA podsekcja 2.1 Karty Charakterystyki	OZNAKOWANIE podsekcja 2.2 Karty Charakterystyki	OZNAKOWANIE „ryba i drzewo” wg ADR sekcja 14 Karty Charakterystyki
SUBSTANCJA	Aquatic Acute 1 H400 Aquatic Acute 1 H400, Aquatic Chronic 1 H410 Aquatic Chronic 2 H411		
MIESZANINA	Aquatic Acute 1 H400 Aquatic Acute 1 H400, Aquatic Chronic 1 H410 Aquatic Chronic 2 H411		
MIESZANINA	N R50 N R50/53 N R51/53		

CE50, NOEC czy logKow można określić kategorię zagrożenia dla środowiska wodnego, a w rezultacie ustalić, czy nasza sztuka przesyłki wymaga dodatkowego oznakowania znakiem „ryba i drzewo”.

Znak „ryba i drzewo” w Karcie Charakterystyki

W natłoku danych, wskaźników i wytycznych, bardzo pomocna dla doradcy DGSA, który powinien czuwać nad właściwym oznakowaniem sztuk przesyłki, będzie Karta Charakterystyki produktu. W kilku sekcjach Karty znajdują się informacje dotyczące zagrożenia dla środowiska naturalnego lub braku wpływu produktu na ten ekosystem. Istotne z punktu widzenia doradcy z pewnością będą: sekcja 2, sekcja 12 i 14 Karty.

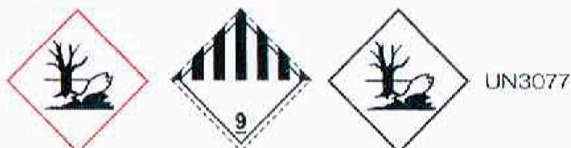
Kryteria klasyfikacyjne i oznakowanie, wynikające z obowiązujących przepisów o substancjach chemicznych i ich mieszaninach są spójne z kryteriami klasyfikacyjnymi zawartymi w Umowie ADR.

Przykładem niech będzie żrący detergent, który ma nadany numer UN 1760 MATERIAŁ ŻRĄCY CIEKŁY, I.N.O. grupa pakowania PG II, dla którego w sekcji 2 Karty Charakterystyki znajdziemy informację, że mieszanina jest zaklasyfikowana jako żrąca C i niebezpieczna dla środowiska N z przypisanymi zwrotami R35 i R51/53. Wówczas na opakowaniu produktu o pojemności powyżej 5 l powinny znaleźć się następujące piktogramy, nalepki i znaki (oznakowanie chemiczne i transportowe):

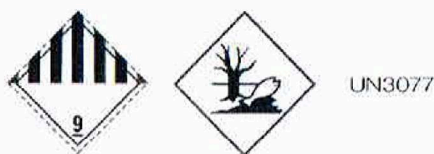

Ułatwienia w oznakowaniu

Na opakowaniu substancji tlenek cynku, z klasyfikacją Aquatic Chronic 1 H410 i przypisanym numerem UN3077, MATERIAŁ ZAGRAŻAJĄCY ŚRODOWISKU, STAŁY, I.N.O. (TLENEK CYNKU), znajdziemy następujące oznakowanie:

Dla tej samej substancji możliwe jest również oznakowanie jak poniżej:

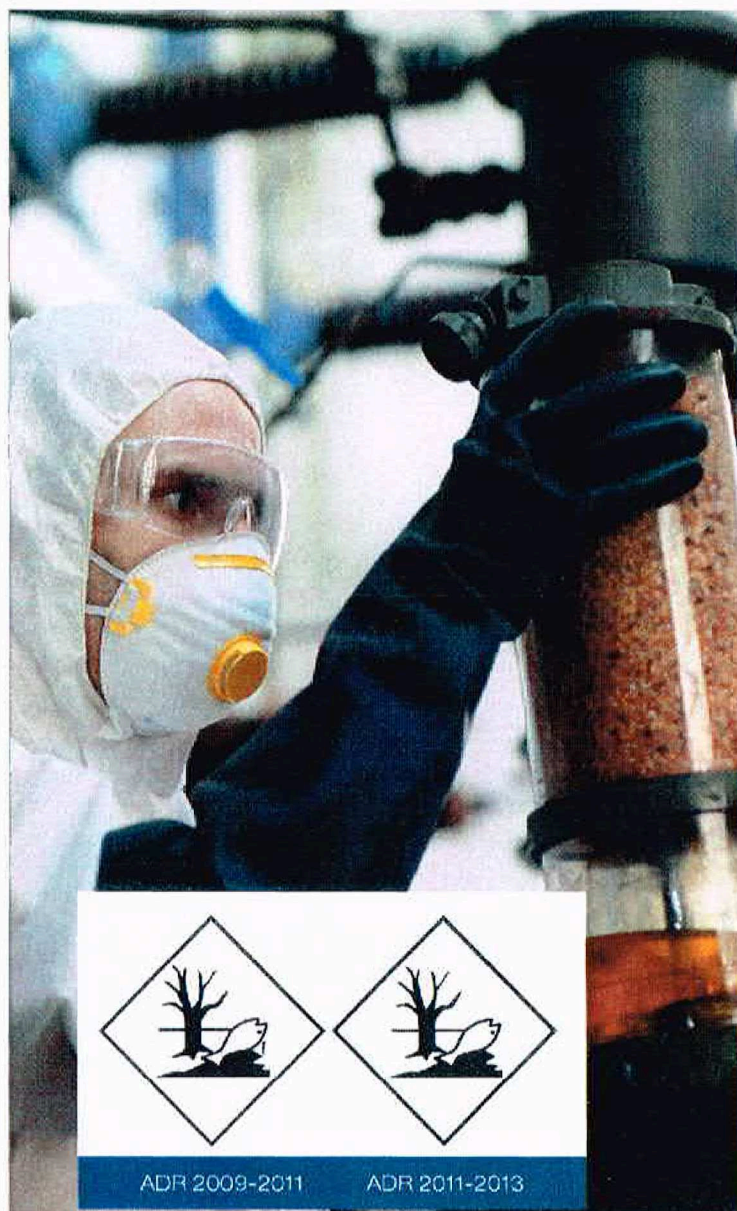

Oznakowanie to uwzględnia zapis Artykułu 33 Rozporządzenia CLP 1272/2008, mówiącego o szczególnych zasadach oznakowania opakowań zewnętrznych. Jeżeli opakowania jednostkowe oznakowane są według rozporządzenia CLP oraz zgodnie z przepisami zawartymi w Umowie ADR, a oznakowanie to – jeden lub więcej piktogramów – dotyczy tego samego rodzaju zagrożenia, to wystarczające jest użycie oznakowania transportowego.

Jak widać sama zasada umieszczania znaku „ryba i drzewo” nie jest zbyt skomplikowana, jednak biorąc pod uwagę niepełne lub często sprzeczne informacje podawane przez dostawcę produktu w Karcie Charakterystyki, wymaga od doradcy DGSA dużej wprawy i czujności. ■

Anna Łuczak

doradca DGSA, THETA Doradztwo Techniczne

Objaśnienie użytych skrótów:

CLP - Classification, Labelling and Packaging,

GHS - Global Harmonised System,

LC50 - stężenie materiału w wodzie powodujące śmierć 50% (połowę) grupy badanych zwierząt,

CE50 - stężenie efektywne substancji wywołujące maksymalnie 50% skutek,

logKow - logarytm współczynnika podziału oktanol/woda,

H400 - Działa bardzo toksycznie na organizmy wodne,

H410 - Działa bardzo toksycznie na organizmy wodne, powodując długotrwałe skutki,

H411 - Działa toksycznie na organizmy wodne, powodując długotrwałe skutki,

N R50 - Działa bardzo toksycznie na organizmy wodne,

N R50/53 - Działa bardzo toksycznie na organizmy wodne; może powodować długo utrzymujące się niekorzystne zmiany środowiska wodnym,

N R51/53 - Działa toksycznie na organizmy wodne; może powodować długo utrzymujące się niekorzystne zmiany w środowisku wodnym.